ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

The Nursing Students' Attitude Toward Health Service and Community Approach fromNakhon Phanom College of Broromrajchonnee Nursing, Nakhon Phanom University

บรรจง พลไชย [1*]

Banchong Phonchai [1*]

[1*]อาจารย์ กลุ่มวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

[1*]Lecturer, Division of Community Health Nursing, Nakhon Phanom College of Broromrajchonnee Nursing, Nakhon Phanom University

[*]ผู้นิพนธ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 0 4251 2196 ต่อ 200

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานพยาบาล ด้านการปฏิบัติงานในชุมชน และด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ปีการศึกษา 2548 และปีการศึกษา 2549 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 101 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามคืน คิดเป็น 100.00% นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติอยู่ในระดับดี ในด้านการปฏิบัติงานในชุมชน (Mean = 4.04 SD. = 0.36) ลักษณะวิชาชีพ (Mean = 3.95 SD. = 0.30) ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย (Mean = 3.73 SD. = 0.44) และด้านการปฏิบัติงานพยาบาล (Mean = 3.60 SD. = 0.39) และนักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านค่านิยมของสังคม (Mean = 3.41 SD. = 0.34)

คำสำคัญ : ทัศนคติ การทำงานบริการสุขภาพ การปฏิบัติงานในชุมชน

Abstract

The purpose of this study was to study the nursing students' attitude toward health service and community approach in social value, professional proficiency, nursing operation, community aspects and interpersonal relationship. The sample drawn for this survey could be nursing student program in 2005 and 2006, Nakhon Phanom College of

Broromrajchonnee Nursing, Nakhon Phanom University. The sample groups of 101 were purposively selected. Questionnaires were distributed to 101 students and 101 questionnaires were returned (100%) . The analysis of data was percentages, means and standard deviations.

The results show that the students agreed at a good level in community aspects (Mean = 4.04), professional proficiency (Mean = 3.95), interpersonal relationship (Mean = 3.73) and nursing operation (Mean = 3.60) and the students agreed at a moderate level in social value (Mean = 3.41).

Keywords : Attitude, Health service, Community approach

บทนำ

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ โดยพยาบาลจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ให้การรักษาพยาบาลตลอดจนการฟื้นฟูสภาพเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี บุคลากรทางการพยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานสาธารณสุข ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงต่อการดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนจากภารกิจและหน้าที่ดังกล่าว ทำให้พยาบาลต้องปฏิบัติงานในสถานบริการต่าง ๆ ทั้งในโรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลชุมชนและสถานีอนามัย รวมทั้งสถานบริการด้านการรักษาพยาบาลของรัฐ เอกชน และโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้มีความต้องการพยาบาลวิชาชีพจำนวนมาก ก่อให้เกิดภาวะสมองไหลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐเข้าสู่ภาคเอกชน เนื่องจากได้รับค่าตอบแทนสูงกว่าภาครัฐ กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายปรับปรุงขยายสถานบริการให้มีจำนวนเพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่และให้มีพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานอยู่ในสถานบริการทุกแห่ง เพื่อให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง และเพียงพอกับความต้องการ สถาบันพระบรมราชชนก สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ จึงต้องเร่งผลิตพยาบาลวิชาชีพจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ

ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ เป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาล มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานบริการในชุมชน ทัศนคติมีความสำคัญต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคล เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมใด ๆ ให้มีประสิทธิภาพและกระตุ้นให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทัศนคติเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลหรือตอบสนองต่อสิ่งที่ชอบหรือไม่ชอบ ทัศนคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการเรียนรู้ โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติหลายประการ ได้แก่ การเรียนรู้ การศึกษา การอบรม อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในสังคม ประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ และเกิดจากความต้องการของบุคคลนั้นเอง (เพราพรรณ เปลี่ยนภู่, 2530, น. 104-106)

การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานบริการในชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนผู้รับบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชนของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม เพื่อประเมินการ

จัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม ในด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานพยาบาล ด้านการปฏิบัติงานในชุมชน และด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย

วิธีการวิจัย

1. นิยามศัพท์

1. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมการทำงานบริการสุขภาพในชุมชน

2. ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2548 และปีการศึกษา 2549 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ปีการศึกษา 2548 และปีการศึกษา 2549 จำนวน 101 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้อ่านจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงมาจากแบบวัดทัศนคติการทำงานบริการและในชุมชนที่สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข สร้างขึ้น รวมทั้งนำข้อคำถามบางข้อมาจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดย พัฒนวดี เสรินทวัฒน์ (อ้างใน ปนัดดา จั่นผ่อง, 2544, น.51 - 53) เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน แบบวัดแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงานพยาบาล ด้านการปฏิบัติงานในชุมชน และด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย จำนวน 50 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นข้อความทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ดีที่สุด ดี ปานกลาง ไม่ดี และไม่ดีที่สุด

4. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติ

คล้ายคลึงและใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.88 แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบคุณภาพแล้วมาพิมพ์เป็นฉบับจริงสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ชี้แจงนักศึกษาพร้อมทั้งแจกแบบสอบถาม

2. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 101 ฉบับ คิดเป็น 100.00% ของแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลแบบวัดทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

ผลของการวิจัย ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายและวิจารณ์ ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง คิดเป็น 95% และเป็นเพศชาย คิดเป็น 5%

2. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านค่านิยมของสังคม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.41 SD. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม (Mean = 4.72 SD. = 0.49) วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (Mean = 4.63 SD. = 0.52) และวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ (Mean = 4.51 SD. = 0.70)

3. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านลักษณะวิชาชีพ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (Mean = 3.95 SD. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความรับผิดชอบ (Mean = 4.72 SD. = 0.47) วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีคุณธรรม จริยธรรม (Mean = 4.60 SD. = 0.56) และวิชาชีพพยาบาลสอนให้เป็นคนมีความละเอียด รอบคอบ (Mean = 4.57 SD. = 0.57)

4. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านการปฏิบัติงานพยาบาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (Mean = 3.60 SD. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมตตา กรุณา เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดของวิชาชีพ ซึ่งช่วยให้สามารถปฏิบัติงานพยาบาลที่ดีได้ (Mean = 4.74 SD. = 0.46) การปฏิบัติการพยาบาลต้องมีหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง (Mean = 4.67 SD. = 0.51) และการปฏิบัติการพยาบาลทำให้เกิดความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (Mean = 4.51 SD. = 0.61)

5. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านการปฏิบัติงานในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (Mean = 4.04 SD. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดี 3 อันดับแรก ได้แก่ การพยาบาลในชุมชนต้องดูแลบุคคลให้ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ ครอบครัวและชุมชน (Mean = 4.50 SD. = 0.51) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีความสำคัญที่จะทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองทางสุขภาพ (Mean = 4.49 SD. = 0.65) และการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ (Mean = 4.44 SD. = 0.55)

6. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (Mean = 3.73 SD. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดี 3 อันดับแรก ได้แก่ พยาบาลส่วนใหญ่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั่วไป (Mean = 4.17 SD. = 0.68) พยาบาลส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี (Mean = 4.07 SD. = 0.59) และพยาบาลส่วนใหญ่อดทนต่อการบ่นเกี่ยวกับความไม่สุขสบายของผู้ป่วย (Mean = 4.04 SD. = 0.80)

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

1. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านค่านิยมของสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม (Mean = 4.72 SD. = 0.49) วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (Mean = 4.63 SD. = 0.52) และวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ (Mean = 4.51 SD. = 0.70) อภิปรายได้ว่า วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ช่วยเหลือบุคคลทุกวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ในทุกภาวะสุขภาพ ตั้งแต่สุขภาพดีจนถึงป่วยหนัก เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงภาวะสุขภาพดีไว้ หรือช่วยให้บุคคลกลับสู่ภาวะสุขภาพดีเมื่อเจ็บป่วย การช่วยเหลือของพยาบาลอาจเป็นการช่วยเหลือรายบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางทั้งในสถานพยาบาลและในชุมชน ดังนั้น วิชาชีพพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคม

2. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านลักษณะวิชาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความรับผิดชอบ (Mean = 4.72 SD. = 0.47) วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีคุณธรรม จริยธรรม (Mean = 4.60 SD. = 0.56) และวิชาชีพพยาบาลสอนให้เป็นคนมีความละเอียด รอบคอบ (Mean = 4.57 SD. = 0.57) อภิปรายได้ว่า วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ วิชาชีพพยาบาลมีบทบาทในการให้การดูแลบุคคลและสังคมให้มีสุขภาพดี ในการปฏิบัติงานต้องอาศัยจริยธรรมและควบคุมให้มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติการพยาบาลเป็นงานบริการที่ต้องอาศัยวินัย เพื่อความเคร่งครัดในการแสดงออกที่มุ่งประโยชน์สังคมและวิชาชีพ แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของพยาบาลต่อตนเอง ต่อผู้ป่วย และต่อวิชาชีพเพื่อควบคุมคุณภาพการปฏิบัติวิชาชีพที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม ยกระดับคุณภาพการบริการพยาบาลด้วยคุณธรรมและจริยธรรม (ฟาริดา อิบราฮิม, 2541, น. 37-38)

3. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านการปฏิบัติงานพยาบาล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดีที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมตตา กรุณา เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดของวิชาชีพ ซึ่งช่วยให้สามารถปฏิบัติงานพยาบาลที่ดีได้ (Mean = 4.74 SD. = 0.46) การปฏิบัติการพยาบาลต้องมีหลักการและวิธีการที่ถูกต้อง (Mean = 4.67 SD. = 0.51) และการปฏิบัติการพยาบาลทำให้เกิดความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ (Mean = 4.51 SD. = 0.61) อภิปรายได้ว่า คุณธรรมที่มีความสำคัญสูงสุดต่อมาตรฐานการพยาบาล 2 ประการ คือ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความสามารถเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตและเคารพในสิทธิมนุษย์ พยาบาลทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องให้บริการด้วยความรักเพื่อนมนุษย์ ด้วยความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตและเคารพในสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการ ความรักเพื่อนมนุษย์จะทำให้พยาบาลไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว มีเมตตา เอื้อเฟื้อ ทำให้มีความรู้สึกร่วมในทุกข์-สุขของผู้อื่น จึงมีความอาทรและช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในความทุกข์ได้อย่างเต็มความสามารถ ทำให้มีความละมุนละม่อมอ่อนโยน อดทนและเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้ (มยุรา กาญจนางกูร, 2542, น. 18-20) ทำให้พยาบาลมีจิตผ่องแผ้วเป็นสุขเมื่อสามารถช่วยให้ผู้อื่นเป็นสุขได้ พยาบาลต้องมีมโนธรรมและความรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ ของตนต่อร่างกายและจิตใจของผู้รับบริการ ต้องนำหลักวิชาและความรู้ต่าง ๆ มาประกอบกันพิจารณาให้แน่ใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือเหมาะสมที่สุดแล้วและมีเหตุผลสมควรแก่การกระทำแล้วจึงลงมือปฏิบัติ อีกทั้งพยาบาลต้องใช้จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลในการให้บริการสุขภาพอนามัยแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ เชื้อชาติ ลัทธิ ศาสนา วรรณะ วัย เพศ ลัทธิการเมือง สถานภาพของบุคคลในสังคม รวมทั้งให้ความเคารพต่อค่านิยมในขนบธรรมเนียมและความเชื่อทางลัทธิ ศาสนา ของผู้รับบริการ

4. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านการปฏิบัติงานในชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดี 3 อันดับแรก ได้แก่ การพยาบาลในชุมชนต้องดูแลบุคคลให้ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ ครอบครัวและชุมชน (Mean = 4.50 SD. = 0.51) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีความสำคัญที่จะทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองทางสุขภาพ (Mean = 4.49 SD. = 0.65) และการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ (Mean = 4.44 SD. = 0.55) อภิปรายได้ว่า การพยาบาลในชุมชน เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้รับบริการทั้งที่เป็นผู้มีสุขภาพดีและผู้เจ็บป่วย การจัดบริการเป็นลักษณะรุกเข้าหาชุมชน เพื่อกระตุ้นให้บุคคลในชุมชนได้พัฒนาภาวะสุขภาพของตนเองและชุมชนด้วยตนเอง โดยมีบุคลากรทางการพยาบาลหรือบุคลากรทางสาธารณสุข เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมให้มีการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและชุมชน ลักษณะของการพยาบาลในชุมชน เป็นการให้บริการที่เน้นการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในชุมชน ส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนได้ร่วมมือกันพัฒนา และยกระดับความแข็งแรงของสุขภาพให้ดีขึ้น (นันทนา น้ำฝน, 2538, น. 31 – 33) เป็นงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยที่บุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชนจะต้องรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของเขาเอง จึงจำเป็นต้องให้เข้าใจปัญหาสุขภาพของตนเองและของชุมชน รวมทั้งพิจารณาหาวิธีแก้ไข วางแผน และร่วมมือในการให้บริการ ผู้รับบริการและชุมชนจะให้ความร่วมมือดีขึ้น ถ้าเขามีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน การได้รับการยกย่องเชื่อถือจากบุคลากรทางการสาธารณสุขจะทำให้เขามีความมั่นใจและมีทักษะในการช่วยเหลือดูแลตนเองเพิ่มขึ้น

5. ทัศนคติต่อการทำงานบริการสุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน ในด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติอยู่ในระดับดี 3 อันดับแรก ได้แก่ พยาบาลส่วนใหญ่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั่วไป (Mean = 4.17 SD. = 0.68) พยาบาลส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี (Mean = 4.07 SD. = 0.59) และพยาบาลส่วนใหญ่อดทนต่อการบ่นเกี่ยวกับความไม่สุขสบายของผู้ป่วย (Mean = 4.04 SD. = 0.80) อภิปรายได้ว่า การปฏิบัติการพยาบาลมีการปฏิบัติเป็นทีม มีการรับ-ส่งเวร การอภิปรายก่อน-หลังปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ปฏิบัติการพยาบาลตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารจะช่วยเอื้อต่อการปฏิบัติในทุกกิจกรรมการพยาบาล เช่น พยาบาลติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่สุขภาพคนอื่นเพื่อให้ทราบปัญหาและแผนการพยาบาล เมื่อนำแผนการพยาบาลไปปฏิบัติ พยาบาลได้บันทึกสิ่งที่ได้กระทำและการตอบสนองของผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับทราบในการส่งเวร พยาบาลยังรายงานข้อมูลที่สำคัญ พยาบาลต้องติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลา ทั้งกับเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ กับผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการและสมาชิกในครอบครัวด้วย นอกจากนี้พยาบาลยังร่วมประชุมปรึกษาหารือกับบุคลากรภายในหอผู้ป่วยหรือหน่วยงาน เพื่อประเมินปัญหาและร่วมหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณภาพของการดูแลอย่างต่อเนื่อง ส่วนการปฏิบัติงานในชุมชน พยาบาลต้องประสานงานกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากปัญหาสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน มีมากมายหลายลักษณะยากที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสาขาใดสาขาหนึ่งจะแก้ไขได้ตามลำพัง ยิ่งกว่านั้นปัญหาดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย การแก้ไขปัญหาสุขภาพจึงต้องปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นทีมสุขภาพ พยาบาลเป็นสมาชิกคนหนึ่งในทีมสุขภาพ ซึ่งจะต้องร่วมมือประสานงานกันในการวางแผนและให้บริการแก่ประชาชน ในการให้บริการแก่ครอบครัว พยาบาลจะเป็นคนกลางในการประสานงานกับแพทย์ นักสุขศึกษา นักโภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นตามปัญหาและความต้องการของครอบครัวนั้น (ประภา ลิ้มประสูติ, 2541, น. 8-10) พยาบาลยังมีหน้าที่เป็นนักประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ให้คำแนะนำด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้มารับบริการและประชาชนทั่วไป ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ช่วยเหลือ ดูแลตนเอง ครอบครัว ชุมชนได้ ดังนั้นพยาบาลจึงเป็นบุคลากรที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ทำให้สามารถติดต่อประสานงานร่วมมือกับผู้ร่วมงานทั้งวิชาชีพเดียวกัน และวิชาชีพอื่น รวมทั้งผู้มารับบริการ ประชาชน หน่วยงาน องค์กรในชุมชน ได้เป็นอย่างดี

สรุป

นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติอยู่ในระดับดี ในด้านการปฏิบัติงานในชุมชน (Mean = 4.04 SD. = 0.36) ลักษณะวิชาชีพ (Mean = 3.95 SD. = 0.30) ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย (Mean = 3.73 SD. = 0.44) และด้านการปฏิบัติงานพยาบาล (Mean = 3.60 SD. = 0.39) และนักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านค่านิยมของสังคม (Mean = 3.41 SD. = 0.34)

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานในชุมชน นอกจากวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน ควรจัดให้นักศึกษาได้มีการฝึกปฏิบัติงานในชุมชน ในรายวิชาอื่น ๆ ด้วย

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการปฏิบัติงานในชุมชน เช่น ค่านิยม ครอบครัว เศรษฐกิจ อาชีพหรือรายได้ของผู้ปกครอง ภูมิลำเนา และแหล่งที่ให้ทุนการศึกษา

3. วิทยาลัยพยาบาลควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานบริการสุขภาพในชุมชนให้มากขึ้นเพื่อให้เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

เอกสารอ้างอิง

นันทนา น้ำฝน. (2538). **เอกลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพ**. สงขลา : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปนัดดา จั่นผ่อง. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลกับความพร้อมในการเข้าสู่วิชาชีพพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี โครงการร่วมผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2544**. นครสวรรค์ : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์.

ประภา ลิ้มประสูตร. (2541). “แนวคิดทางการพยาบาลอนามัยชุมชน”. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชากรณีเลือกสรรการพยาบาลอนามัยชุมชน หน่วยที่ 1-7** . หน้า 1-53. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพราพรรณ เปลี่ยนภู่. (2530). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ฟาริดา อิบราฮิม. (2541). **นิเทศวิชาชีพและจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

มยุรา กาญจนางกูร. (2542). “มโนมติทางการพยาบาล.” ใน **เอกสารการสอนชุดวิชามโนมติและกระบวนการพยาบาล หน่วยที่ 1-7**. หน้า 1-60. พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.